

In volle vertrouwen? Beroepsgeheim bij bemiddeling in zorg

Freya Vander Laenen

Tweedaagse VVOVAZ, 17-18 november 2016, Leuven

- *“Tenslotte beweert 84 % van de ombudspersonen dat er zich geen problemen voordeden met betrekking tot het beroepsgeheim tijdens het uitvoeren van hun opdracht.” (KBS, 2009)*

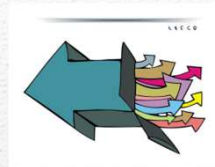
- 1. Het kader: context & evolutie
 - 2. De regel: het beroepsgeheim
 - 3. De uitzonderingen: spreekrecht en spreekplicht
 - 4. Afsluitende bedenkingen
-
- Ombuds
 - ‘arts’ = gezondheidszorgberoep

1. Het kader: context

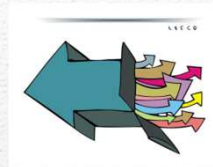

context

- Inspraak en participatie – ervaringsdeskundigheid - autonomie
- Brede invulling herstel – kwaliteit van leven
- Zorg op maat – vraaggerichte zorg
- Participatie en overlegmodel
- ⇨ *Autonomie en IC centraal*

context

- Bemoeizorg – aanklappende zorg
- Verontrusting - maatschappelijke noodzaak
- & “beroepsgeheim in tijden van terrorisme”
- ⇒ *Grenzen aan autonomie en toestemming*

Het kader: evolutie

- **van absolute toepassing beroepsgeheim**
 - enkel ruimte voor spreken in gevallen in de wet bepaald, dus ook bv. niet met instemming patiënt
 - ~ vooral openbaar belang (vertrouwen in het beroep)
 - -> art. 458 Strafwet van toepassing

Naar een meer functionele toepassing

- in relatie tot andere waarden, hoger belang, verplichtingen tot spreken, overleg & netwerkontwikkeling
- Cf. adviezen Nationale Raad Orde Artsen (NROA) ~ ‘beroepsgeheim en aids – mededeling aan partner’
- Merkbaar in wetgeving, rechtspraak en rechtsleer

Naar een meer functionele toepassing

- **Autonomie** en voorafgaandelijke (schriftelijke) toestemming patiënt centraal - WPR
- Art. 8. § 1-4 WPR geïnformeerde, voorafgaandelijke, vrije toestemming patiënt bij iedere tussenkomst
 - Toestemming kan schriftelijk
 - ⇒ IC patiënt – van bij start HV
 - Transparantie ~ rol, doelstellingen, informatie-uitwisseling
 - ⇒ Patiënt kan weigeren – dient geëerbiedigd te worden
 - Inclusief bij verwerking persoonsgegevens in patiëntendossier (art. 10 WPR)

Casussen: patiënt weigert info-uitwisseling met familie

- *Wat kunnen/mogen de leden van het team doen in het belang van de gezondheid van de patiënt?*
- *Wat bij voedingsstoffen waarvoor een allergische reactie kan ontstaan?*
- *Wat als de bezoekers geen weet hebben van de nul-tolerantie aangaande alcohol tijdens een uitstap?*
- *Wat als de patiënt tijdens een uitstap medicatie moet slikken, maar hulp nodig heeft om hem hieraan te herinneren?*

Naar een meer functionele toepassing

- autonomie en toestemming patiënt centraal – WPR
 - **Grenzen aan autonomie** - art. 8§5 WPR: spoedgeval
 - Bij onmiddellijk ernstig gevaar gezondheid
 - + geen duidelijkheid ~ voorafgaande wilsuitdrukking patiënt of vertegenwoordiger
 - ⇨ noodzakelijke tussenkomst – onmiddellijk - in belang gezondheid patiënt
 - Van zodra mogelijk wel IC
 - + registreren in patiëntendossier
 - *Bijv. medicatie onder dwang*

Naar een meer functionele toepassing

- autonomie en toestemming patiënt centraal – WPR
 - Ook voor minderjarigen (art. 12 WPR)
 - Ook voor wilsonbekwame persoon
 - (Art. 14 WPR + advies NROA 12/12/2015 ~ stopzetten en weigeren behandelingen & NROA 15/11/2014 ~ ‘mentaal gestoorde’ persoon)
 - Want Patiënt zoveel mogelijk en in verhouding tot zijn begripsvermogen betrekken bij uitoefening PR

Het kader: evolutie > patiënt

- = voorbij 1/1 relatie zorgverstreker – patiënt
- Art. 7. §1 WPR Informatie gezondheidstoestand & inkijken dossier - ook *vertrouwenspersoon*, met akkoord patiënt
 - In aan- of afwezigheid patiënt
 - Naam opnemen in patiëntendossier

vertrouwenspersoon

- = Bijstaan patiënt
- Discussie: kan vertrouwenspersoon klacht indienen?
 - Ja (Lust & Vansweevelt, FCRP)
 - Best schriftelijk vastleggen
- Of enkel patiënt – vertegenwoordiger (cf. KB 15 februari 2007) – zorgverstreker (mits IC patiënt)

Info zorgverstreker -> ombuds?

- Advies NROA (21/05/2005)
 - Info noodzakelijk voor antwoord op klacht
 - Info die ook aan patiënt is gegeven
 - Voorkeur: driehoeksoverleg

kader: ...naar meer functionele toepassing ... naar uitholling?

- ~ politieke druk ⇒ wetswijziging
 - N.a.v. Dutroux ⇒ 2000: ° art. 458bis Sw.: minderjarigen
 - N.a.v. seksueel misbruik Kerk ⇒ 2011: aanpassing en uitbreiding art. 458bis Sw. ‘andere kwetsbare personen’
 - N.a.v. prioriteit IFG
 - ⇒ 2012: art. 458bis Sw. + ‘partnergeweld’
 - ⇒ 2016: Wetsvoorstel nieuw 458ter Sw.
 - N.a.v. radicalisering
 - ⇒ 2016: Wetsvoorstellen: nieuw 458ter Sw.

2. De regel: beroepsgeheim

- **WIE?**
- Noodzakelijke vertrouwensfiguur & ‘ten gevolge van hun staat’
- *Art. 458 Sw. Geneesheren, heekundigen, officieren van gezondheid, apothekers, vroedvrouwen en alle andere personen die uit hoofde van hun staat of beroep kennis dragen van geheimen die hun zijn toevertrouwd*
- + ‘voor iedereen binnen de sector’ o.b.v. decreten AWZW, GGZ, BJ, IJH, OCMW-wet
- + (wie medewerking verleent aan) jeugdbeschermingswet
- Politie, magistratuur, advocaat, justitie-assistent, PSD

Wie?

- Noodzakelijke vertrouwensfiguur & ‘ten gevolge van hun staat’
- + vrijwilliger, stagiaire – voor zover noodzakelijke vertrouwensfiguur en ze hun medewerking verlenen aan zorg
- ⇒ zelfhulpgroepen
- ⇒ schoonmaakpersoneel, ~~vrijwilliger cafetaria~~—wel discretieplicht t.o. derden

Wie?

- Art. 11 §3 WPR
 - Ombuds
- Art. 13 KB 8 juli 2003
 - Beroepsgeheim respecteren

WAT: Delen?

- **beroepsgeheim = regel**
- Art. 458 SW ‘geheimen bekend maken’
 - Ongeacht middel/manier
 - (non)verbaal, schriftelijk, elektronisch
(patiënten)dossier, mail, fax, ...
 - “in het belang van de patiënt” op zich geen legitimatie

Ombuds?

- Geen info delen
- Inclusief: *‘bevestigen: ja, X. heeft klacht neergelegd’*
- Geen info delen politie, verzekeringsmaatschappij, ziekenfondsen, derden
- Inclusief: *“wat als familie belt naar het ziekenhuis met de vraag of persoon was opgenomen?”*

Casus: ASO?

- *De klacht heeft betrekking op een geneesheer-assistent, kan ik zomaar de supervisor/ stagemester ook op de hoogte brengen?*

3. Uitzonderingen beroepsgeheim

- **Spreekrecht**
 1. Gedeeld beroepsgeheim
 2. Gezamenlijk beroepsgeheim
 3. Getuigenis voor rechter of parlementaire onderzoekscommissie
 4. Noodtoestand
 5. Art. 548 bis Sw.
 6. Patiënt is slachtoffer
 7. Toestemming patiënt
- **Hulpverleningsverplichting**

1. Spreekrecht – gedeeld BG

- Strikte – cumulatieve - voorwaarden
 - 1. In dezelfde mate gebonden door BG
 - 2. Binnen eenzelfde context en finaliteit betrokken bij HV - specifieke patiënt
 - ⇒ ~~gedeeld BG~~ met politie, justitie, JA, PSD, ...
 - 3. Informatie-uitwisseling noodzakelijk voor **continuïteit of kwaliteit zorg** (HvC 13/03/12) ⇒ “*need to know*”
 - Proportionaliteit en finaliteit = centrale principe (NROA 04/07/2015 ~ medische gegevens IBW)

Spreekrecht – gedeeld BG

- Strikte, cumulatieve voorwaarden
 - 4. In belang (HV aan) patiënt
 - 5. Patiënt is **geïnformeerd & geeft toestemming** over doel, inhoud en betrokken HV'ers
 - ⇒ Patiënt kan overleg tussen zorgverstrekkers weigeren!
 - *Bijv.: patiënt is niet eerlijk tegen HV'ers*
 - Voorkeur: driehoeksoverleg
 - = voorbereiden samen met – wat (niet) zeggen?

2. Spreekrecht – gezamenlijk BG

- = HV'ers in team
- Voorwaarden idem gedeeld BG, m.u.v.
 - **Relevantie** i.p.v. noodzakelijkheid
 - ⇒ “nuttige gegevens”
 - *niet* alle informatie
 - i.f.v. effectief opnemen verantwoordelijkheid van het team
 - *Bijv. arts bespreekt info niet met team -> besproken met patiënt?*
- ~ respecteren BG voor iedere drager een individuele verplichting
 - ⇒ BG kan ook van personeel t.o.v. team – directie

Ombuds en info delen?

- Niet met hoofdarts
 - Cf adviezen NROA 21/05/2005 & 22/04/2006 & **06/02/2010 ~ relatie hoofdarts/ombuds**
 - Hoofdarts = ‘partij’ t.o. patiënt
 - ⇨ kan systematische informatie door ombuds niet eisen & niet aanvaarden
 - Uitz. Noodtoestand – cf. infra
 - Wel overleg: vragen om info *door ombuds*
 - *KBS 2010: enkel functioneel contact*

Ombuds en info delen?

- Gezondheidsinfo n.a.v. klacht
 - Noodzakelijk voor verdere behandeling (art. 7§2,j) Privacywet)
 - Na IC patiënt
 - Twijfel: is info noodzakelijk?
 - ⇨ patiënt overtuigen info te delen met arts

Uitzonderingen beroepsgeheim

- **Spreekrecht**
 1. Gedeeld beroepsgeheim
 2. Gezamenlijk beroepsgeheim
 3. Getuigenis voor rechter of parlementaire onderzoekscommissie
 4. Noodtoestand
 5. Art. 548 bis Sw.
 6. Patiënt is slachtoffer
 7. Toestemming patiënt

3. Spreekrecht - getuigenis

- Getuigenis voor (B, S, O) rechter of parlementaire onderzoekscommissie
 - *Verschijnen* = verplichting, praten niet
 - Mondeling of schriftelijk
 - *Niet*: politie, parket/procureur (Advies NROA 08/05/2010), gerechtsdeskundige
 - Advies NROA 19/03/2005 ~ vragen politie aan ZH – aanwezigheid patiënt?
 - Neen, zelfs bevestigen vermoeden – laat staan adres
 - Uitz. Ongeval openbare weg/plaats, dienst 100
 - Bij uitbreiding: ook voor huisartsen, BJZ, ...

gebruik/beslag dossier & info ombuds?

- ≠ patiëntendossier – ja, via OR
- Neen: Lust & Vansweevelt
 - Uitz.: toestemming partijen
 - ~ Art. 6 EVRM – recht eerlijk proces & art. 14 BUPO – recht zichzelf niet te incrimineren (ook tuchtrechtelijk - HvC 1/10/2009)

gebruik/beslag dossier & info ombuds?

- Neen: Lust & Vansweevelt
- ~ art. 1728§1 Ger. Wb.: absolute bewijsuitsluitingsgrond
 - zie ook rechtspraak Brugge (2012) en Gent (2013)
 - + ombuds geen oproep als getuige voor BR of adm. R
 - Geen onderscheid naar type bemiddeling
 - = documenten én mededelingen
 - Niet aanvoeren in gerechtelijke, administratieve, ... procedure – als toch ⇔ uit te debatten
- ~ + vernietiging dossier na ° jaarverslag

gebruik/beslag dossier & info ombuds

- Voor wie?
 - Art. 1728§2 Ger. Wb.: Derden die *gehoord worden* en deskundige in vakgebied
 - ⇨ Gehouden door geheimhoudingsplicht in § 1 art. 1728§1,1° Ger. Wb.
 - Gebruik enkel mits toestemming partijen

Info uit bemiddeling ...

- Ja?
 - Rechtspraak Brugge (05/09/2012) en Gent (06/06/2013)
 - Verklaringen burgerlijke partij – wel, want
 - Geen beroepsgeheim & ‘hun perceptie’
 - En zelfs: Herijgers (2016): wat met klager: discretieplicht?
 - ⇨ beter vertrouwelijkheidsbeginsel expliciet wettelijk opnemen (in KB 2003)

4. Spreekrecht - noodtoestand

- Mits drie voorwaarden
 - 1. aanwezigheid daadwerkelijk (actueel, zeker en ernstig) gevaar fysieke, psychische, seksuele integriteit *voor anderen*
 - *Bijv. GGZ probleem & persoon gevaar is voor zichzelf of voor derden (zonder GO)*
 - *patiënt onder invloed en auto rijden*
 - *niet misdrijf uit (recent) verleden zonder gevaar*
 - 2. *Afweging*: Belang bescherming integriteit > BG
 - 3. integriteit kan niet *op andere manier* gevrijwaard worden
 - Bijv. hulp inroepen zorgverstrekkers

Uitzondering beroepsgeheim

- **Spreekrecht**
 1. Gedeeld beroepsgeheim
 2. Gezamenlijk beroepsgeheim
 3. Getuigenis voor rechter of parlementaire onderzoekscommissie
 4. Noodtoestand
 5. Art. 548 bis Sw.
 6. Patiënt is slachtoffer
 7. Toestemming patiënt

5. Spreekrecht - Art. 548 bis Sw.

- (potentiële) **slachtoffers**
 - Kennis v.e. misdrijf
 - **NIEUW** hoeft S.O. niet zelf onderzocht of door S.O. in vertrouwen genomen
 - ⇨ Kan via familielid, HV, getuige, dader – ook ‘onrechtstreeks vernomen info’
- **S.O. = minderjarig of kwetsbaar**
 - ~ leeftijd, zwangerschap, partnergeweld, (G)GZ, beperking op moment feiten
- **specifieke misdrijven**
 - mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik

Spreekrecht - Art. 548 bis Sw.

- **Gevaar:** ernstig en dreigend
 - OF aanwijzingen gewichtig en reëel gevaar op S.O.-schap andere minderjarigen of kwetsbaren = minder ‘strikt’
 - ⇨ ook preventief aangifte - ook als s.o. veilig, maar mogelijk andere minderjarigen of kwetsbare personen nog in gevaar
- **HV’ingsplicht blijft**
 - Wanneer integriteit s.o. niet kan beschermd worden door HV’er of met hulp anderen*
 - * = Werken in gelijkaardige context
 - Bijv. ‘*melden VK bij vermoeden misbruik?*’
 - => *stappenplan*: 1. cliënt; 2. anoniem advies VK; 3. melden
- Dan pas melden + enkel aan **procureur des Konings**

6. Spreekrecht: patiënt = s.o.

- Cf. art. 61 CGPL
- Advies NROA 04/07/2015
 - Oordeelsbekwaam -> met patiënt actiemogelijkheden bespreken, om zelf, indien gewenst, de nodige stappen te ondernemen
 - Enkel bij persoon in groot gevaar kan noodtoestand (!voorwaarden) en kan arts PK informeren = afweging beroepsgeheim vs hulpverleningsplicht
 - Geen toestemming cliënt nodig

Ombuds = beklagde of slachtoffer

- =spreekrecht
- ~ eigen verdediging kunnen opnemen
- recht op verdediging voorrang op beroepsgeheim
 - Geweld persoonlijk/gericht of situatie/problematiek?
 - Centrale plaats s.o.
 - Impact samenwerkingsrelatie?
 - -> klacht/PV of geen klacht bij politie?
 - Feiten - geen informatie over problematiek
 - Bij dreiging eventueel klacht bij politie namens ZH

Hulpverleningsverplichting

- Schuldig hulpverzuim (Art. 422bis Sw.)
 - voorwaarden
 - 1. Bij groot gevaar voor anderen: ernstig, reëel en actueel
 - Fysieke, seksuele, psychische integriteit
 - Niet enkel voor eigen cliënt/patiënt
 - + moet persoonlijk hebben vastgesteld
 - 2. Verplichting hulp bieden of hulp inroepen
 - 3. zonder ernstig gevaar voor zichzelf of anderen
 - 4. opzettelijk
 - Dan pas doorbreken beroepsgeheim
 - Bijv. casus rijden onder invloed

4. Afsluitend: visie en beleid ombuds rond BG

- Vlaanderen - ziekenhuis-overstijgend
 - Intervisie
 - Deontologische/gedragscode – inspiratie: Art. 1728 Ger. Wb.
 - ⇨ uniformiteit
- Ziekenhuis-samenwerkingsverband
 - **Huishoudelijk reglement**
 - Rol- en taakafbakening; doelstellingen & finaliteit
 - afspraken informatie-uitwisseling en beroepsgeheim
- Volledig geïnformeerde patiënt – van bij start zorg én – opnieuw – bij klacht
 - transparantie ~ bemiddeling
 - rol, doelstellingen, informatie-uitwisseling

Visie en beleid ombuds rond BG

- Twijfel over doorbreken BG?
 - **Stappenplan** (afspreken met mede-ombuds)
 - 1. Dialoog met patiënt
 - 2. Bespreek met collega – intervisie
 - 3. Vraag anoniem advies, bijv. VK
 - 4. melden – VK – Procureur

Afsluitend: juridisch kader?

- ~ context
 - Mondige patiënt – klachtrecht – verantwoording
 - Bemiddeling in de lift – juridisering
 - Bijv. No Fault
 - ⇒ druk op zorgverstrekkers → ZH → ombuds
- En beroepsgeheim onder druk

Afsluitend: juridisch kader

- ⇒ toch (maar) beter wettelijk kader – aanvullen KB 2003/2007 – cf. Ger. Wb.
 - *Ook toepassing op klachten > WPR*
 - Centraal: geheimhoudingsplicht ombuds – vertrouwelijkheidsplicht partijen
- ⇒ nu al: ° deontologische code – cf. gedragscode erkende bemiddelaar of ombuds in GGZ
- ⇒ minstens: huishoudelijk reglement
- **WANT ALLEEN ZO**

In volle vertrouwen! Beroepsgeheim bij bemiddeling in zorg

Freya.vanderlaenen@ugent.be

46